

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z powództwa M. A.
przeciwko Skarbowi Państwa-Sądowi Rejonowemu w W.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 sierpnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8640 (osiem tysięcy sześćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata B. S. kwotę 5670 (pięć tysięcy sześćset siedemdziesiąt) złotych podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 25 czerwca 2018 r., rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego stosownie do jego wyników.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na występującą w sprawie nieważność postępowania przed Sądem I instancji i Sądem Apelacyjnym w związku z pozbawieniem powoda możliwości obrony swoich praw, a nadto podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Nieważność postępowania skutkująca przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania może dotyczyć bezpośrednio tylko postępowania przed sądem II instancji, od którego orzeczenia przysługuje skarga kasacyjna (zob. postanowienia SN z 18 lutego 2016 r., V CSK 465/15, oraz z 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12). Ewentualna nieważność postępowania przed sądem I instancji może być analizowana jedynie pośrednio w ramach badania skuteczności podstawy skargi kasacyjnej opartej na zarzucie naruszenia art. 386 § 2 k.p.c., gdy mogło mieć ono istotny wpływ na wynik sprawy (zob. wyroki SN z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, Nr 5, poz. 81, oraz z 1 marca 2018 r., III UK 35/17 wraz z przywołanym tam orzecznictwem).

Wskazując na pozbawienie prawa do należytej obrony przed Sądem I instancji, powód nie sformułował argumentów na rzecz nieważności postępowania

bezpośrednio przed Sądem Apelacyjnym. W związku z tym jedynie ubocznie można zauważyć, że w rzeczywistości nie wydaje się, by przed Sądem I instancji powód był pozbawiony możliwości obrony swoich praw, zwłaszcza w kontekście jego czynnego udziału w rozprawie i zgłaszania wniosków dowodowych na poparcie swoich twierdzeń.

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uznania, aby w toku postępowania wystąpiły przyczyny nieważności, które mogłyby uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nieważność postępowania z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi, gdy strona zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania, co należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy. Powód aktywnie uczestniczył w procesie, zgłaszając twierdzenia i wnioski. O nieważności postępowania przed Sądem II instancji nie stanowi niedoprowadzenie powoda na rozprawę apelacyjną. Prawo do obrony swoich praw w postępowaniu nie obejmuje bezwzględnej gwarancji osobistego uczestnictwa w każdej rozprawie, zwłaszcza w sytuacji, gdy strona przedstawiła swoje stanowisko w pismach na wcześniejszych etapach postępowania, w tym w apelacji, co jest wystarczające do dokonania merytorycznej kontroli orzeczenia sądu I instancji. Nadto skarżący nie wnioskował o doprowadzenie na rozprawę apelacyjną, czego w kontekście nieobowiązkowego stawiennictwa na tej rozprawie nie można traktować inaczej niż jako rezygnacji powoda z udziału w niej. Niezależnie od tego jednak, ze stanu sprawy nie wynika, aby obecność powoda na rozprawie apelacyjnej była ze względów procesowych niezbędna. Pozbawienie strony możliwości obrony praw, aby mogło stanowić przyczynę nieważności, musi być całkowite i w sposób bezwzględny wyłączające możliwość obrony. Sytuacja taka w niniejszej sprawie nie miała miejsca.

Odnosząc się szczegółowo do każdego z zarzutów podniesionych w ramach podstaw skargi, powód twierdził również, że w jego ocenie jest ona oczywiście zasadna. Przesłanka wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. byłaby spełniona, gdyby zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym bez konieczności prowadzenia bardziej szczegółowej analizy, a skarżący prawidłowo sformułowałby w skardze związany z tym zarzut.

Uznanie oczywistej wadliwości orzeczenia wymaga wykazania jego sprzeczności z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania (por. post. SN z 20 marca 2019 r., I CSK 475/18; z 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 506/17; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 529/17; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 728/17; z 15 maja 2018 r., II CSK 2/18; z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17; z 23 maja 2018 r., I CSK 36/18; z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 534/17; z 12 marca 2018 r., III CSK 291/17; z 22 kwietnia 2016 r., V CSK 650/15).

W ocenie Sądu Najwyższego brak podstaw do przyjęcia w sprawie wadliwości, które pozwalałyby przyjąć skargę kasacyjną do rozpoznania w oparciu o ww. przyczynę. W szczególności nie jest uzasadnione oczekiwanie skarżącego przeprowadzenia przez Sąd Apelacyjny dowodów z urzędu, co jest wyjątkiem od zasady przeprowadzania dowodów na wniosek stron (zob. uchw. 7 sędziów SN z 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 195; wyr. SN z 25 marca 1998 r., II CKN 656/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 208; wyr. SN z 24 czerwca 1998 r., I PKN 194/98, OSNP 1999, nr 13, poz. 425; wyr. SN z 25 czerwca 1998 r., III CKN 384/98; wyr. SN z 9 lipca 1998 r., II CKN 657/97; wyr. SN z 26 stycznia 2000 r., III CKN 567/98; post. SN z 7 grudnia 2000 r., II CKN 1322/00; wyr. SN z 14 grudnia 2000 r., I CKN 661/00; wyr. SN z 17 kwietnia 2008 r., I CSK 79/08; wyr. SN z 5 listopada 2008 r., I CSK 138/08; wyr. SN z 20 grudnia 2019 r., II CSK 518/18). Nadto nie ma żadnych wątpliwości, że wyrok Sądu Apelacyjnego, uwzględniając treść jego uzasadnienia poddaje się kontroli kasacyjnej, zaś zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. zupełnie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną (zob. wyr. SN z 15 listopada 2019 r., V CSK 348/18 wraz z powołanym tam orzecnictwem).

Na uznanie za oczywiście zasadne nie zasługiwały również podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa materialnego. Sąd Okręgowy, którego ocenę zaaprobował Sąd Apelacyjny, jednoznacznie stwierdził, że w wyniku przewlekłego prowadzenia przez sąd postępowania karnego doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Sądy te uznały jednocześnie, że kwota 12.900 zł, którą powód uzyskał na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 3 lipca

2014 r. w sprawie IV S (...) i decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 20 czerwca 2017 r. wyczerpuje w całości jego usprawiedliwione żądania.

Wbrew zarzutom powoda co do początku biegu terminu przedawnienia w sprawie, Sąd Apelacyjny stwierdził również, że roszczenia majątkowe wywodzone z wydania orzeczenia w przedmiocie umieszczenia powoda w zakładzie psychiatrycznym przedawniły się najpóźniej po upływie trzech lat od 14 listopada 2011 r., kiedy to postanowieniem Sądu Okręgowego w W. utrzymano w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 19 sierpnia 2011 r., które definitywnie kończyło tę kwestię - a nie jak przypisuje to Sądowi Apelacyjnemu powód - po upływie trzech lat od 30 listopada 2009 r. Nadto nie można uznać, aby powód wykazał oczywistą wadliwość w wykładni przepisów, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Suma zwrotu kosztów równa jest wynagrodzeniu adwokata w wysokości wynikającej z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7, § 8 ust. 1 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym przyznano na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 7, § 14 ust. 1 pkt 2 oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).